

Шірінян Л. В.

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Здійснено економіко-правовий аналіз діяльності страховиків у контексті макропруденційного нагляду і відстеження фінансових ризиків страхового ринку України. Запропоновано шляхи покращання виконання законодавчих вимог щодо ведення страхового бізнесу.

Ключові слова: страховий ринок, економіко-правовий аналіз, страхові резерви, “life” і “non-life” страховики.

За оцінками Всесвітнього економічного форуму Україна посідає близько 90-ї позиції серед 139 країн світу за рейтингом конкурентоспроможності, яка останніми роками погіршується¹. Послаблення позицій спостерігається за показником макроекономічної стабільності й рівнем розвитку фінансового ринку. Такі результати спричинені тим, що формування конкурентного середовища на фінансовому ринку України, зокрема на страховому, відбувається без досконалої необхідної бази: науково обґрунтованих методик та інструментарію регулювання ринку, ефективної інституціональної структури. Саме тому актуальним стає науковий пошук таких економіко-правових індикаторів економічних результатів діяльності страховиків, які підходять для вітчизняного страхового ринку і є інструментами його регулювання.

Важливою глобальною проблемою є уніфікація моніторингу й регулювання: різні країни визначають економічну концентрацію і конкурентоспроможність страхового ринку на основі відмінних законодавчих норм. Це призводить до різних оціночних результатів і розуміння одного і того ж економічного процесу, ускладнення обміну інформацією.

Аналізу та розробленню окремих аспектів проблеми оцінювання рівня ефективності страхового ринку у вітчизняній літературі присвячені роботи В. Д. Бігдаша, О. О. Гаманкової, Т. В. Цихан, Я. П. Шумелди, у зарубіжній — напрацювання спеціалістів фінансового сектору Світового банку під керівництвом К. Торборна зі статистичним аналізом для 100 країн із перехідною економікою. Віддаючи належне результатам досліджень науковців, можна констатувати відсутність загальноприйнятого системного підходу і відповідних розробок для всього страхового ринку України.

Метою статті є економіко-правовий аналіз діяльності страховиків на страховому ринку України як складова комплексної оцінки економічної

¹ Уніят А. В. Критерії та оцінка конкурентоспроможності країн на міжнародному рівні / А. В. Уніят // Галицький економічний вісник. — 2009. — № 2. — С. 7–13; Конкурентоспроможність України: оцінка Всесвітнього економічного форуму (за Звітом про глобальну конкурентоспроможність 2010–2011) : аналіт. зап. Нац. банку України // Національний банк України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71439>.

концентрації, ринкової конкуренції та конкурентоспроможності страхового ринку. Мета обумовлена необхідністю впровадження наукових підходів на ринку фінансових послуг, розроблення системи моніторингу забезпечення законодавчих умов ведення страхового бізнесу і надання практичних рекомендацій щодо макропруденційного нагляду і відстеження системних фінансових ризиків.

Інформаційними джерелами для авторських розрахунків слугували офіційні річні звіти (форми 1, 2, 3 фінансової звітності) усіх вітчизняних компаній за роки їх діяльності, офіційні дані вітчизняного регулятора – Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг), і дані Міністерства фінансів України, вебсторінки та інформація відділів страхових компаній, наукові публікації, дані страхових об'єднань України².

На нашу думку, комплексне оцінювання економічної концентрації, ринкової конкуренції та конкурентоспроможності страхового ринку України має ґрунтуватися на системі кількісних оцінок і критеріїв, які охоплюють такі послідовні етапи (табл. 1):

- попередній етап – економіко-правовий аналіз;
- основний етап – аналіз конкурентоспроможності страхового ринку;
- допоміжний етап – аналіз структури страхового ринку.

Такий підхід може застосовуватися як для всього ринку страхових послуг України, так і окремо для ринку страхування життя (“life”) і ринку страхування іншого, ніж страхування життя (“non-life”).

Результати основного етапу аналізу конкурентоспроможності страхового ринку України (табл. 1) викладено автором у попередніх працях³. У цій статті наведено результати проведення першого етапу – економіко-правового аналізу. Він передбачає оцінювання економічних і правових параметрів регулювання страхового ринку, яке ґрунтується на перевірці положень статей Закону України “Про страхування”, законодавчих актів Кабінету Міністрів України та розпоряджень Нацкомфінпослуг і нормативних положень Антимонопольного комітету України щодо стану й поведінки страховиків на страховому ринку, зокрема: перевірці відповідності статутного капіталу страховиків законодавчим нормам, аналізі відповідності фактичних обсягів інвестування коштів страхових резервів чинним вимогам і напрямам, визначеним Кабінетом Міністрів України, тощо.

² Страховий ринок в Україні: стан, проблеми, перспективи (аналіт. доп. Центру Разумкова) / Центр Разумкова // Національна безпека і оборона. – К., 2003. – № 6. – С. 2–46; Офіційний сайт Нац. комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>; Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>; Додатки до інформ.-аналіт. довід. “Фінансовий ринок України” / Українське агентство фін. розв. – К., 2003–2011 рр.; “Україна – business”: фін.-екон. тижневик. – К.: 2004–2011 рр.

³ Шірінян Л. В. Комплексна оцінка конкурентного середовища на ринку страхових послуг України / Л. В. Шірінян // Фінанси України. – 2011. – № 3. – С. 76–85.

Таблиця 1

**Етапи комплексної оцінки економічної концентрації, ринкової конкуренції
та конкурентоспроможності страхового ринку України**

№ з/п	Етап	Зміст етапу
1	Економіко-правовий аналіз (попередній)	Вивчення законодавчої бази, економіко-правове обґрунтування та моніторинг забезпечення законодавчих умов ведення страхового бізнесу, макропруденційний нагляд і відстеження фінансових ризиків
2	Аналіз конкурентоспроможності ринку (основний)	Аналіз абсолютних показників / обсягів ринку страхових послуг. Аналіз територіальних меж і масштабів ринку страхових послуг. Визначення щільності страховиків на ринку. Аналіз відкритості ринку страхових послуг. Дослідження проникнення/місткості страхових послуг на ринку. Розрахунок щільності страхових премій на ринку. Аналіз монопольного становища страховиків на ринку. Аналіз рівня конкуренції страховиків на ринку. Оцінка інтегральної конкурентоспроможності ринку. Дослідження ступеня нерівномірного розподілу ринку. Виявлення бар'єрів входження на страховий ринок та виходу з нього. Визначення меж капіталізації страховиків
3	Аналіз структури страхового ринку (допоміжний)	Дослідження структури страхового ринку, ступенів децентралізації та деконцентрації, меж олігополії

Джерело: Шірінян Л. В. Конкурентоспроможність страхового ринку України в сучасних умовах / Л. В. Шірінян // Економіка України. – 2011. – № 7. – С. 37–48.

Розрахунок нормативних значень для всього ринку подібний до розрахунку нормативних значень для окремих страховиків, що дає змогу впевнитися у правильності фінансового регулювання страховиків і забезпеченні виконання законодавчих норм ведення страхового бізнесу. Фінансовому регулюванню з боку уповноваженого органу підлягають насамперед виявлені під час економіко-правового аналізу порушення страховиками нормативів запасу платоспроможності та страхових резервів (табл. 2).

Як бачимо, фактичний статутний капітал страховиків, починаючи з 2003 р., відповідав нормам чинного законодавства і щороку зростав. Аналогічно збільшувався фактичний запас платоспроможності страховиків на ринку, який у 2011 р. становив 30,41 млрд грн, що перевищує нормативне значення майже у дев'ять разів. Ця позитивна динаміка зумовлена процесами капіталізації та зростанням власного капіталу страховиків.

Таблиця 2

Динаміка показників страхового ринку України, млрд грн

Показники		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 9 міс.
Статутний капітал усіх страховиків на ринку	Мінімально встановлений Фактичний	2,07 1,55	2,47 3,52	2,91 5,51	2,54 6,64	2,92 8,39	3,49 10,63	4,69 13,21	5,54 14,88	5,05 14,43	4,78 14,09	4,80 14,89
	Запас платоспроможності всіх страховиків*	0,62 3,17	1,16 6,83	2,44 11,75	1,78 13,61	1,98 16,60	2,66 20,99	3,51 26,39	2,88 25,46	3,22 28,14	3,44 30,41	3,54 31,02
Страхові резерви всіх страховиків, фактичні		1,90	3,78	8,27	5,05	6,22	8,42	10,90	10,14	11,37	11,18	11,59
Математичні резерви страховиків, фактичні		0,025	0,051	0,162	0,345	0,621	0,991	1,609	1,789	2,19	2,66	3,02
Технічні резерви страховиків	Норматив за "методом 1/4"	1,94	3,86	8,04	4,57	5,55	7,28	9,10	7,92	9,50	8,63	8,33
	80 % нормативу за "методом 1/4" Фактичні	1,55 1,87	3,09 3,72	6,43 8,11	3,66 4,70	4,44 5,59	5,82 7,47	7,28 9,29	6,34 8,35	7,60 9,19	6,90 8,52	6,66 8,57

* Одержано шляхом додавання розрахованих значень нормативного та фактичного запасів платоспроможності страховиків.

Складено за розрахунками автора на підставі статей 30, 31 Закону України "Про страхування" від 07.03.1996 № 85/96-ВР з урахуванням кількості страховиків і курсу валют на дату розрахунку.

Загальний обсяг страхових резервів усього страхового ринку України у 2011 р. становив 11,18 млрд грн, що для вітчизняних умов вважається достатнім, а на міжнародному рівні – досить низьким показником. Порівняння свідчить, що страхові зобов'язання всіх страховиків України можуть бути забезпечені окремими найбільшими страховиками світу. Наприклад, четверта за розміром власного капіталу страхова компанія Allianz Worldwide у 2009 р. мала страхові резерви близько 4,1 млрд грн⁴. Цей показник є зіставним зі страховими резервами всього вітчизняного страхового ринку.

Закон України “Про страхування” визначає нормативне значення технічних резервів шляхом розрахунку величини резерву незароблених премій за “методом 1/4”. Цей метод набув найбільшого поширення на вітчизняному страховому ринку до теперішнього часу, хоча з 2005 р. страховикам дозволено використовувати й інші методи (наприклад, 1/24 або “pro rata temporis” 1/365)⁵. Розрахунки за “методом 1/4” підтвердили, що розмір технічних резервів на вітчизняному ринку відповідає законодавчим нормам забезпечення зобов'язань “non-life” страховиків перед страхувальниками. Невеликі відхилення в бік погіршення спостерігалися у 2002, 2003, 2010 та 2011 рр., де фактичні значення були меншими за нормативні (див. табл. 2). Одержані оцінки вимагають додаткової перевірки уповноваженими органами процесу формування технічних резервів у зв'язку з тим, що зазвичай “метод 1/4” дає величину резервів меншу за інші методи⁶. Вимагають додаткової уваги і перевірки формування і вибір методів обчислення технічних резервів.

Оскільки розрахунки за “методом 1/4” дають майже однакові значення нормативів і фактичних обсягів технічних резервів, то це означає, що на практиці вітчизняні “non-life” страховики не формують інших резервів окрім резерву незароблених премій.

Відповідно до ст. 31 Закону України “Про страхування” для “non-life” страховиків розрахункова частка страхових премій для визначення норм технічних резервів може варіюватися, але має становити не менше ніж 80 % страхових валових премій за попередні дев'ять місяців розрахункового періоду. Перевірка дотримання цієї умови засвідчила, що сформовані технічні резерви відповідають встановленим нормам.

Методику формування резервів із страхування життя затверджено розпорядженням Держфінпослуг (нині – Нацкомфінпослуг) України від 27.01.2004 № 24. Вона не має чисельних критеріїв щодо обсягів таких резервів, а визначає лише головні принципи оцінювання страхових зобов'язань за кожним договором страхування життя. За Законом України “Про стра-

⁴ Annual report 2009 / Allianz SE. – Munchen, 2010. – 359 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.allianz.com/annualreport.

⁵ Чернова Г. В. Основы экономики страховой организации по рисковому видам страхования : учеб. для вузов / Г. В. Чернова. – СПб. : Питер, 2005. – 240 с.

⁶ Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. / О. О. Гаманкова. – К. : КНЕУ, 2007. – 328 с.

хування” величина таких резервів обчислюється актуарно окремо за кожним договором з урахуванням темпів інфляції.

Етап економіко-правового аналізу завершується перевіркою виконання страховиками норм представлення технічних і математичних резервів згідно з розпорядженнями Держфінпослуг України від 17.12.2004 № 3104 і від 26.11.2004 № 2875⁷. Невідповідність фактичних показників таких вкладень встановленим нормам зумовлює позапланові перевірки страховиків і, за необхідності, застосування санкцій регулятором. Ми дослідили динаміку структури активів, які приймаються для представлення технічних резервів, за останнє десятиліття (табл. 3–4). Підрахунки в таблицях не враховують резервів з обов’язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, розмір яких є набагато меншим за технічні й математичні резерви. Слід звернути увагу, що з 2007 р. “non-life” страховикам було дозволено інвестувати кошти технічних резервів у визначені законодавством напрями без дотримання нормативів.

Можна констатувати, що “non-life” страховики мають великі обсяги грошових ресурсів на поточних рахунках — на рівні 15,8 % у 2012 р. (див. табл. 3). Це, з одного боку, зумовлено потребою наявності готівкових коштів на будь-яку дату для забезпечення виконання зобов’язань перед страхувальниками, а з другого — не дає змоги розвиватися фондовому ринку в повному обсязі й тому потребує фінансового регулювання.

Дані засвідчують, що здебільшого вітчизняні страхові компанії інвестують кошти у банківські вклади (депозити), адже їх приваблює досить висока ліквідність, гарантована дохідність, швидкість. Крім того, інвестуючи кошти у депозити, страховик, зазвичай, не залучає професійних посередників і розглядає банк як вигідного партнера, котрий сам може бути посередником у реалізації страхових послуг. Частка інвестицій у банківські вклади щороку зростає.

Частка вкладів у банківські метали “non-life” страховиками є незначною і в середньому за останнє десятиліття становить 0,4 % загального розміру технічних резервів. Страховики не приділяють достатньої уваги цьому напряму інвестування, що значно зменшує можливість диверсифікації інвестиційного портфеля.

На ринку нерухомості “non-life” страховики не виявляють високої активності як інвестори. Воникладають кошти в ту нерухомість, котра їм необхідна для здійснення операційної діяльності. Частка інвестицій, що припадає на нерухоме майно, є незначною і останніми роками оцінюється на рівні 7 % (табл. 3).

⁷ Про затвердження Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя : розпорядження Держфінпослуг України від 17.12.2004 № 3104 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05>; Про затвердження Правил розміщення страхових резервів із страхування життя : розпорядження Держфінпослуг України від 26.11.2004 № 2875 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1626-04>.

Таблиця 3

Динаміка структури активів, які приймаються для представлення технічних резервів, %

Показники		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 9 міс.
Грошові кошти на поточних рахунках	Нормативні	Не більше 10 % загального розміру технічних резервів								
	Фактичні	27,95	8,69	8,16	11,41	12,88	12,30	10,20	15,57	15,80
Банківські вклади (депозити)	Нормативні	Не більше 70 % загального розміру технічних резервів								
	Фактичні	18,77	47,15	45,53	47,2	40,52	35,00	33,90	48,13	51,23
Банківські метали	Нормативні	Не більше 10 % загального розміру технічних резервів								
	Фактичні	0,03	0,79	0,65	0,40	0,65	0,70	0,20	0,29	0,003
Нерухоме майно	Нормативні	Не більше 20 % загального розміру технічних резервів								
	Фактичні	0,96	5,31	5,78	5,6	8,71	7,50	7,20	6,94	7,49
Акції	Нормативні	Не більше 30 % загального розміру технічних резервів								
	Фактичні	22,75	10,17	14,50	15,1	20,09	16,30	13,40	13,92	12,73
Облігації	Нормативні	Не більше 30 % загального розміру технічних резервів								
	Фактичні	0,26	2,16	2,59	1,23	1,91	1,30	1,20	2,32	2,90
Цінні папери, що емітуються державою	Нормативні	Не більше 40 % загального розміру технічних резервів								
	Фактичні	0,14	1,85	2,38	1,02	0,73	2,50	6,40	4,69	9,85

Закінчення табл. 3

Показники		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 9 міс.
Інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211	Нормативні	Разом не більше 50 % загального розміру технічних резервів								
	Фактичні	0,59	0,13	0,08	0,15	0,48	0,60	0,20	0,009	0,02

Складено за: нормативні дані — розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України “Про затвердження Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя” від 17.12.2004 № 3104; фактичні — офіційні звітні дані.

Таблиця 4

Динаміка структури активів, які приймаються для представлення резервів зі страхування життя, %

Показники		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 9 міс.
Грошові кошти на поточних рахунках	Нормативні	Не більше 20 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	3,01	4,56	4,77	5,61	4,91	3,94	6,20	4,51	4,96
Банківські вклади (депозити)	Нормативні	Не більше 70 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	51,37	51,36	50,01	50,31	44,61	41,10	43,10	46,33	37,53
Банківські метали	Нормативні	Не більше 15 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	0,00	0,69	0,74	0,70	1,08	1,13	1,30	0,79	0,65
Нерухоме майно	Нормативні	Не більше 30 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	1,91	5,59	7,28	7,30	9,18	7,57	6,50	5,57	4,82
Акції	Нормативні	Не більше 50 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	20,94	13,06	6,84	8,57	4,59	8,11	5,91	6,32	4,14
Облігації	Нормативні	Не більше 50 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	1,36	9,81	12,10	9,20	9,28	3,91	2,70	2,39	3,57
Цінні папери, що емітуються державою	Нормативні	Не більше 80 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	0,00	0,17	7,58	10,62	18,96	27,38	29,10	31,13	40,69
Права вимоги до перестраховиків	Нормативні	Не більше 40 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	21,32	14,47	10,11	7,63	7,59	6,90	4,64	3,37	3,49
Кредити страхувальникам - громадянам, що уклали договори страхування життя	Нормативні	Не більше 20 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	0,00	0,00	0,00	0,02	0,04	0,26	0,21	0,17	0,15
Довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва	Нормативні	Не більше 10 % загального розміру резервів зі страхування життя								
	Фактичні	0,00	0,00	0,00	0,00	0,006	0,006	0,005	0,004	0,003
Інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211, фактичні		0,00	0,00	0,41	0,69	0,60	0,40	0,40	0,35	0,32

Складено за: нормативні дані – розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України “Про затвердження Правил розміщення страхових резервів із страхування життя” від 26.11.2004 № 2875; фактичні – офіційні звітні дані.

Обсяги інвестування у цінні папери характеризуються неоднозначною динамікою і коливаються то у бік збільшення, то зменшення. Найбільші обсяги вкладень в акції були у 2004 р., а починаючи з 2009 р. спостерігаємо тенденцію до зменшення. Обсяг вкладень в облігації залишається низьким, хоча останніми роками має тенденцію до збільшення.

Інвестиції у цінні папери, що емітуються державою, залишаються на досить низькому рівні (див. табл. 3). Це пояснюється нестабільною політичною ситуацією в країні та її впливом на економіку, недостатньою довірою страховиків до державних програм розвитку фінансового ринку, низькими нормами ставок таких цінних паперів, що призводить до сповільнення розвитку фондового ринку⁸. Так, середньозважений рівень доходності останні п'ять років становив близько 8 % річних⁹, у той час, як ставки по банківських депозитах були значно більшими¹⁰. Але у 2012 р. спостерігається поживлення операцій з цінними паперами з боку страховиків, що є позитивною тенденцією, а також перспективна динаміка обсягів вкладів у цінні папери, що емітуються державою: з 0,14 % у 2004 р. до 9,85 % у 2012 р.

Щодо інвестицій в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України, то слід наголосити, що страхові компанії дуже мало інвестують у реальний сектор економіки: частка таких інвестицій в середньому становить близько 0,02 % у 2012 р. загального розміру технічних резервів.

До таких висновків можна дійти на основі відповідного аналізу "life" страховиків (див. табл. 4). Найбільша частка інвестицій знову спостерігається у банківських депозитах. Водночас з 2006 р. поступово збільшується частка інвестування коштів у цінні папери, що емітуються державою: якщо у 2005 р. цей показник був 0,17 %, то у 2006 р. він становив вже 7,58 % і зріс до 40,69 % у 2012 р.

Детальний аналіз структури активів, які приймаються для представлення резервів "life" страховиків за напрямками, визначеними законодавством України (постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211), виявив абсолютну нерозвинутість інвестицій в економіку України, облігацій місцевих позик, акцій та облігацій іноземних емітентів і цінних паперів іноземних держав, довгострокового фінансування (кредитування) житлового будівництва. Середній обсяг таких інвестицій за останнє десятиліття становив близько 0,35 % загального розміру резервів із страхування життя.

Таким чином, можна зробити певні висновки. Етап економіко-правового аналізу запропонованого комплексного оцінювання економічної концентрації, ринкової конкуренції та конкурентоспроможності страхово-

⁸ Аналітичний огляд інституційних інвесторів на фондовому ринку України за 2010 рік / К. : Нац. рейтингове агентство "Рюрік", 2010. — 27 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rurik.com.ua>.

⁹ Результати проведення розміщень облігацій внутрішньої державної позики // Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

¹⁰ Рейтинги депозитів // Простобанк Консалтинг [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.prostobank.ua>.

го ринку України передбачає перевірку відповідності фактичних показників діяльності страхового ринку встановленим нормам. Аналіз динаміки структури активів, якими представлено кошти резервів згідно з наведеним попереднім етапом аналізу виявляє проблеми, які потребують розв'язання. З цією метою пропонується, по-перше, законодавчо унормувати запровадження таких нових фінансових інструментів: довгострокові державні цінні папери (у тому числі валютні); пенсійні облігації та корпоративні облігації, гарантовані державою; похідні цінні папери. По-друге, для активізації інвестування коштів страховиків в економіку країни, розвитку страхового ринку і забезпечення надійного захисту суспільства, на нашу думку, необхідно здійснити такі заходи:

- стимулювати інвестування коштів резервів у цінні папери, що емітуються державою, облігації місцевих позик, акції та облігації іноземних емітентів та цінні папери іноземних держав, довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва шляхом підвищення прибутковості і високих гарантій;
- розширити перелік напрямів, які дозволені для представлення коштів страхових резервів і включити до активів, які дозволені для представлення коштів страхових резервів, похідних цінних паперів;
- розробити механізми конвертації цінних паперів в інші цінні папери й удосконалити механізм дострокового викупу цінних паперів;
- визначити оптимальне співвідношення між банківськими депозитами, акціями, облігаціями та цінними паперами, що емітуються державою, яке забезпечить високу дохідність страховика при заданих обмеженнях щодо кожної частки;
- вдосконалити методики управління активами, якими представлено кошти страхових резервів.

Наступні етапи передбачають оцінювання конкурентоспроможності страхового ринку з погляду затребуваності та ролі в економіці, обсягів продажу, оптимальної чисельності гравців, що дасть змогу здійснити порівняння показників ринку страхових послуг із показниками ринків інших послуг як усередині країни, так і на міжнародному рівні.